

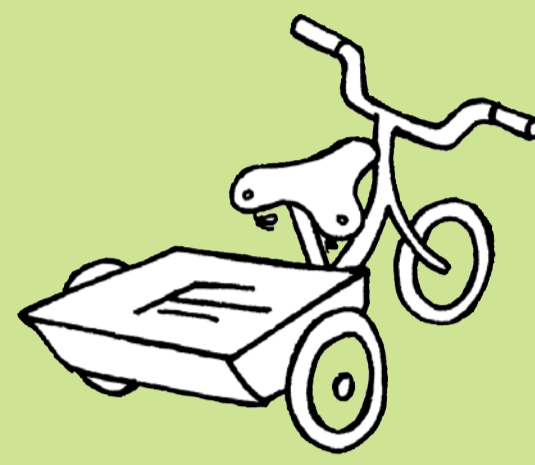
ČHAVENGIRI KONVENCIJA

E Khedime naciengiri (KN) konvencia bašo čhavengoro pravo ja pale sar so vakerela čhavengiri konvencia, oj ljlilja pe ko 1989. Ki čhavengiri konvencia isi pravja so isi sakone čhave hem ola važinena sarinenge so bešena ki jek phuv ja pale privremeno ki jek phuv džikote te pheren 18 berš. Ki čhavengiri konvencia vakerela pe hem e čhavege hem e ternenge - čhavo.

I Švedska mora te kerel sa so šaj kaj te šaj e čhavengiri konvencia te ovel ko čačipa. Ko primer e Švedskakere zakonja regularia (pravilja) trebena te oven ko jekhipa e pravoncar ki konvencia. I Švedia ka dikhel e čhaveskoro pravo te na bistrel pe nego te respektirinel pe sakova dive ko sarinipe (društvo). I radža (vlada) ka dikhel sar o čhave adžahar o bare manuša te džanen save pravja isi e čhave.

O pravja terdžona ko razno kotora, olenge vakerela pe artiklja. Ki čhavengiri konvencia isi 54 artiklja hem olendar ko 41 artiklja vakerela pe bašo o pravja. O javera vakerena sar o Phuvja ka keren buti e konvencija.

Bašo artiklja 2, 3, 6, hem 12 vakerela pe bašo čhavengiri konvenciakere šerale principia. Ola ka pomožinen tut te haljove o javera artiklja. Sa o artiklja ki čhavengiri konvencia isi olen barabaripa (zaedništvo).

Ko akava amen pisindžam pale o artiklja hem tiknjardžam olen kaj te šaj te oven polokhe haljobjaske. Amen sortirindžam e artiklen ko deš thana (oblastia) kaj te šaj te dikhe bašo so vakerela pe.

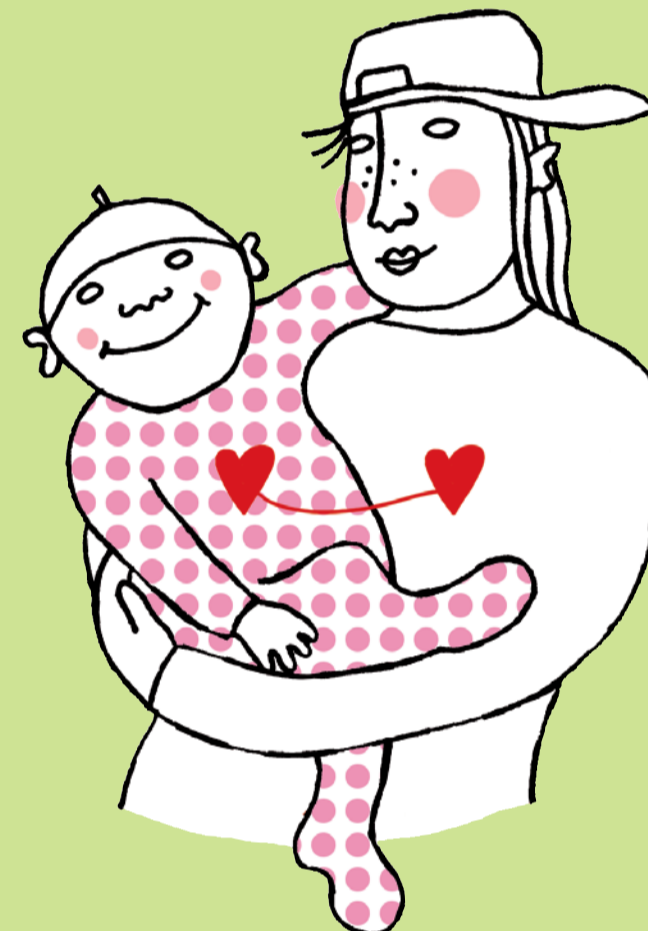

UTICIBE

- Tut isi pravo te vakere so mislinea keda vakerela pe baši tute. O bare manuša ka šunen hem ka len ko obzir odova tu so mislinea. Keda disavo vlasti ja pale sudo kerela buti ja pale odlučinela bašo disave pučiba baši tute, tut ka ovel šajpa te vakere tlo.
- Tut isi pravo baši vakeribaskiri sloboda. Odova značinela kaj tu šaj te rode, te le hem te buvljare informacia hem misle.
- Tut isi pravo te misline sa so mangea. Tut isi pravo te kere odova tu so mislinea, te ovel tut odoja religia tu so mangea. Tli daj-dad šaj te vodinen tut ama tu rešinea baše tle misle.
- Tut isi pravo te ove dženo (členi) ko khedipa (društva) ja pale te ikjove olendar. Tu šaj te dža ko razna sostankia kola tane bimarutne (mirna).

IDENTITETI

- Tut isi pravo te ovel tut anav hem te ove državljan ki jek phuv. Tut isi hem pravo te šaj te džane koj tli daj-dad hem te ove šukar dikhlo olendar.
- Tut isi pravo bašo tlo identiteti. Ko identiteti khuvela tlo državljanstvo ki tli phuv, tlo anav hem tli familiarno relacia. Te ljlilja pe tutar tlo identiteti, ka del pe tuke dumodejbe (pomoč) te le ole palat.

FAMILIA

- Tle daja-dade isi olen odgovornost baši tute. Ola ka den tut godi hem ka ingaren tut keda kerea odova so dela tut pravo e čhavengiri konvencia.
- Niko na tromala te ulavel tut kotar tli daj-dad, osim keda trebela bašo tlo šukaripa. Odova šaj te ovel keda tli daj-dad na arakhena tut šukar. Tut isi pravo te dikhe tut sar te dajaja adžahar tle dadea, te nane tuke bilače.
- Tu hem tli daj-dad te sien sine ulavle jek averestar hem te mangena pale te oven zaedno, tumen ka šaj te roden dumodejbe hem tumenge ka del pe dumodejbe so šaj so poviše ki odoja phuv kori so bešena. Te bešela ti daj hem to dad ki javer phuv tegani ka pomožinel odoja phuv kori so bešea tu.
- Tle daja-dade isi olen barabarikano (zaedničko) odgovornost bašo tlo sikavibe hem angledžajbe. Te trebela te dajake-dadeske dumodejbe tegani o sarinipe (društvo) ka del sa so trebela ko primer arakhibe hem čhavengoro divesutno arakhiba (gradinka).
- Te našti te ačhove ki tli familia tegani isi tut pravo bašo specialno arakhibe hem dumodejbe. Tut isi pravo te ove arakhlo adžahar so ka ovel tuke šukar.
- Okola phuvja so mukhena te ovel adoptiribe, ola ka dikhen o adoptiribe te kerel pe sar so trebela hem okova so ka ovel adoptirimo te ovel oleske/olake šukar. Odola phuvja ka dikhen te ovel šukar tuke.

JEK KUČIBE (VREDNOST)

- E čhavengiri konvencia dela tuke hem sa e javere čhavege isto pravja hem isto vrednost. Niko na tromala te diskriminirinel tut. Odova značinela kaj niko na tromala te ovel tuja lošno a javerencar šukar. Tu na trebela te ove diskriminirimo ja pale kaznimo odoleske so tli daj-dad tane diso ja pale te kerdže diso.
- Tut so isi fizikano ja psihikano hendikapi, isi tut pravo bašo jek šukar dživdipe. Sar sa o javera adžahar tuda ka šaj te osetine tut gorde hem te verujne upri tute. Tu ka šaj te le jek aktivno kotar ko sarinipe. Tut isi pravo bašo specialno arakhibe hem ekstra dumodejbe.
- Tu so sian kotar jek minoriteti ja pale purano manuš e phuvjakoro, tut isi pravo ki tli čhib, tli kultura hem religia so kerea zaedno tle javere manušencar ki tli grupa.

INFORMACIA

- Tut isi pravo te džane so ovela ki tli phuv hem ko sveto ko asavko čhani (način) so šaj te haljove, ko primer maškar o gazete hem televizija. Odoja informacia so ka le ka del tut dumo te dža angle hem te ovel tut jek sasto dživdipa.

TE OSETINEL PE ŠUKAR

- Keda o bare anena disavo rešenje bašo čhavo tegani ola ka dikhen odova soj "šukar e čhaveske". Odova značinela kaj o bare manuša uvek ka dikhen soj šukar tuke hem sar tu ka ove uticimo kotar o rešenje. Tuke ka del pe arakhibe hem dikhibe so trebela tuke. But i važno isto o bare manuša te mislinen soj "šukar e čhaveske" keda i ko pučibe poviše čhave.
- Tut isi pravo te dživdine hem te dža angle. Tli phuv ka kerel sa so šaj kaj tu te kere odova.
- Tu so avea sar našutno manuš (izbeglica), korkori ja pale džikasaja, tut isi pravo bašo arakhibe hem dumodejbe. Tuke ka del pe dumodejbe te ove te familija.
- Tut isi pravo te ove sasto so poviše so šaj. Te uljan nasvalo isi tut pravo te sastljare tut hem te dža ki rehabilitacia kaj te šaj te ove sasto. Tut isi pravo te ove arakhlo kotar tradicionalikane keriba so šaj te oven tuke škodna.
- Te uljan liudo bašo arakhibe ja dikhibe tegani isi tut pravo te kontrolirine o dikhljaribe kaj te kerel pe odova tuke ko jek šukar način.
- Tut isi pravo bašo socialno siguripe. Te trebela tegani o sarinipe ka del tut dumo bašo kher, hajbe hem šea.
- Tut isi pravo te dživdine adžahar so ka ovel tut šajpe te dža angle fizikane, psihikane, ruhikane (duhovno), moralikane hem socialikane. Tle daja-dade isi hambut odgovornost bašo odova, te trebela olenge dumodejbe tegani ka del pe olenge.
- Te uljan disar maltretrimo ja koristimo ja pale zoraja čivdo ko diso, tegani isi tut pravo te del pe tuke dumodejbe te ovel tuka pale šukar. Odova važinela hem te uljan tortirimo ja pale te kerdža pe tuja jave bimanušikano keribe, te sian sine kaznimo ja pale te sian sine ko maribe.

ŠKOLUJBE

- Tut isi pravo bašo školujbe. Tu ka dža ki fundamentalno škola hem odova bizo te pokine.
- Ki škola ka ovel tut šajpe te dža angle hem te pripremine tut bašo jek odgovorno dživdipe ko jek slobodno društvo. Tu ka sikjove te respektirine o manuškane slobode hem pravja, tle daja-dade, tle kultura hem e javerengere kulture hem e natura.

KHELIBE, PHRAVDE AKTIVITETIA, KULTURA, ODMOR

- Tut isi pravo bašo aktivitetia ko mukhlovreme (rekreacia), kheliba hem odmor. Isi tut pravo te le than ko kulturikane hem umetnikane aktivitetia.

BAŠI E ČHAVENGIRI KONVENCIJA

- E čhavengiri konvencia važinela tuke so isi tut pohari taro 18 berš. Ki čhavengiri konvencia vakerela pe hem e čhavege hem e ternenge "čhavo"
- Sa o phuvja ka keren sa so šaj te praktizirinel pe o pravja kotar e čhavengiri konvencia. Odova značinela kaj ola ka probinen te ikeren pe ko odova so terdžola ki čhavengiri konvencia.
- O zakonja hem o regularia ki tli phuv te dena tut poviše ja pale pošukar arakhibe kotar e čhavengiri konvencia, tegani ka važinen odole phuvjakore zakonja hem regularia.
- Tle phuvjakoro odgovornost tano te šaj hem o čhave hem o bare manuša te džanen so terdžola ki čhavengiri konvencia.

Bašo Čhavengoro ombudsmani

Ki Švedska isi sa e čhaven hem e termen soj politikne taro 18 berš ombudsmani. O manuš čhavengoro ombudsmani ovela čhivdo tari radža (vlada) hem ovioj taro tani šefi bašo akava vlasti so vikinela pe Čhavengoro ombudsmani. Ko Čhavengoro ombudsmani kerea komaj 20 džene buti e čhavege hem e ternengere pravoncar. Amen dikhaja sar funkcinela e čhavengiri konvencia ko društvo, informirinja baši olate hem daja predlog sar o zakonja hem regularia ki Švedia trebena te iranen pe kaj te oven ko jekhipa e čhavege konvencija. E Čhavengoro ombudsmani isi ole kontakti e čhavencar hem e ternencar hem dikhela so ola mislinea bašo o razna pučiba. Odova džaniba so amen

laja kotar o čhave kotar olengoro sakodivesutno dživdipe, amen bičhalaja e manušenge so odlučinena ko komunne, lądsting hem ko vlastia ama isto hem ki vlada hem ko parlamenti. E Čhavengoro ombudsmani ka:

- Prezintirinel e čhavege hem ternengere pravja.
- Kerel buti te praktizirinel pe e čhavengiri konvencia.
- Kerel buti te pošutnel pe e čhavengiri konvencia.
- Informirinel hem ka kerela debata.
- Kerel te ovel džaniba bašo e čhavengoro hem ternengoro dživdipaskere uslovja.
- Kerel internacionalikane buti te meninel pe džanibe baši e čhavengiri konvencia.

Barnombudsmannen
Poštakini adresa: Box 22106, 104 22 Stockholm
Misafrimbaskiri adresa: Norr Mälarsstrand 6
Telefoni: 08-692 29 50
Faksi: 08-654 62 77
E-pošta: info@barnombudsmannen.se
Webbthun: www.barnombudsmannen.se

